

Életutak-életpályák „ÉRTÉKTEREMTŐK”

Az „Értékkeremtők 2019” című interjúkötetet, ha valaki a kezébe veszi, nem tudja letenni, László Ágnes tollából ugyanis ezúttal is remek alkotás született, amely életutakat, életpályákat ismertet meg a Hazám-díj díjazottjairól. A 2018 év díjazottjai: Beer Miklós, Csikai Miklós, Eötvös Péter, Gombár Csaba, Mészáros Márta, Ráday Mihály és Tolnai Ottó.

Ahogy a szerző, László Ágnes fogalmaz; Kiválóságok, akik a kultúrában, a tudományban, az üzleti világban maradandót alkottak. Olyan alkotó egyéniségek, akiről egyenként is érdemes könyvet írni. Van már ilyen. Lesz még ilyen.

Úgy indult, hogy ezt az interjú kötetet Hovanyecz László, a Népszabadság kiváló újságírója kezdte el írni, Kocsis András felkérésére, aztán sajnos Laci meghalt és András azt kérte, hogy folytassam ezt a sorozatot. Miután az életem során több száz interjút készítettem napilapoknak, magazinoknak, így ez nem állt tőlem távol.

Hét emberről, évről-évre megtudni mindent, ilyen átfogóan és mélyrehatóan azt is jelenti, – túl azon, hogy a Hazám-díj birtokosai –, hogy megismerhetem az életüket azoknak, akikről szó van. Mekkora feladatot és kihívást jelent az ún. mélyinterjúk készítése?

Ez volt mindig is a profilom. Szívesen megajándékozlak egy könyvvel, ami 20 év interjúinak válogatásaiból készült, amelynek a címe: „Erről még nem beszéltem senkinek”, ebből is tetten érhető, hogy mindig mélyre ások, amennyire csak tudok és lehet és ez általában sikerül.

És ki volt az Értékkeremtők című könyv névadója?

XXI. század és József Attila nyomán lett a sorozatnak ez a címe. Ezeket a köteteket annyiban más elkészítenem, hogy korábban olyan emberekkel interjúztam, akikre én voltam kíváncsi. Most pedig megkapom azt a hét személyiséget, akikről írom a könyvet. Ők mind olyanok, akiket vagy ismertem már korábban vagy pedig érdekelnek és izgatnak, hogy ők milyenek. Mindig az a fontos számomra, hogy ezekből a portré interjúkból az embert ismerjék meg az olvasók. Ehhez persze hozzá tartozik a munkája, a szakmája, de leginkább az, hogy miként lett azzá ami, mert az már messzire vezet, és ebből nagyon izgalmas beszélgetések születnek.

Mondtad, hogy mélyre ásol minden esetben. Mi szükséges ehhez, nagyfokú empátia és sok más egyéb is, hiszen meg kell, hogy nyíljanak?

Kíváncsiság, empátia és alapos felkészülés. Mielőtt bárkivel leülök beszélgetni, amennyire csak lehet, mindent felkutatok, elolvasok róla és ezen általában meg is lepődnek. Olyan kérdéseket teszek föl, amiből kiderül számukra, hogy nyitott könyv az életük előttem és éppen ezért tudunk még mélyebbre ásni és így születik meg aztán ilyen katartikus interjú.

Ki az a személyiség, akit igazán kiemelnél a pályádból, tudsz ilye mondani?

Nem, nem! Gondold el, hogy több száz interjút készítettem az életemben. Vannak azért olyanok, akik mély nyomokat hagytak bennem. A 1989-90 es években politikai újságíróként, tudósítóként szinte a Parlamentben éltem és elég sok politikai szereplővel beszélgettem, napi szinten. Az egyik ilyen felejthetetlen interjú számomra, amit Németh Miklóssal készítettem, és ami 1999. július 24-én jelent meg az akkori *Magyar Hírlapban*, és ami akkor nagyot robbant. Miniszterelnöksége idején újságíróként gyakran találkoztam vele, s ami a csoda volt számomra, hogy 1989. március 3-án ott lehettem a maroknyi újságírói csapat tagjaként Moszkvában, amikor Gorbacsovval tárgyalt, amikor eldőlt a sorsunk. Majd pedig a kilencvenes években, amikor Miklós már Londonban dolgozott hét évig vártam és küzdöttem azért, hogy mesélje el a rendszerváltás hiteles történetét. 1999-ben megtörtént, és az interjú, mint mondtam, nagyot robbant.

Ugyan csak felejthetetlen lett az életemben Fábry Pál, a magyar Pulitzer-émlékdíj megalapítója, akinek a hamvait, az ő végakarata szerint most, június 18-án helyezzük el végső nyugalomra Cegléden, a családi kriptában. Őrá is úgy találtam, hogy a Parlamentben, ahol tudták, hogy mivel foglalkozom, Vásárhelyi Miklós szólt, hogy jön valaki Magyarországra, akivel nekem mindenképpen találkoznom kell. Találkoztunk, úgy, hogy eredetileg, maximum 40 perc áll a rendelkezésemre, de amikor már a negyedik órán is túl voltunk, akkor tudtam, hogy ebből a találkozásból sokkal több lesz, mint az az interjú, ami 1991. október 21-én jelent meg a *Kurir*-ban. Utána vele is éveken át küzdöttem azért, hogy megírhasam az élettörténetét, ami aztán 1997-ben a Magvető Kiadónál jelent meg *Egy sors egy század – Fábry Pál élete mozaikképekben* címmel.

Ilyen sokáig is eltart egy-egy ilyen elképzelésed, célod, vágyad?

Igen. A Rakovszky Zsuzsával készített interjúm az Értékteremtők 2018 kötetben jelent meg, és nagyon tartottam Zsuzsától, aki igencsak zárkózott személyiség, és aki még soha nem mesélt az életéről. Egy kis ideig eltartott, de átütöttem a jeget.

Attól félttem, hogy amikor elolvassa a kéziratot, megijed, hiszen tükröt tartok elé, de nem ez történt, hanem még pontosított is a szövegen és kifejezetten örült annak, hogy ezt egyszer valakinek elmondhatta.

Láttam, hogy az Értéktéremtőkben kivétel nélkül mindenki nagyon megnyílt. Csikai elnök úrnál mit tapasztaltál, aki igen nagy kritikus a kérdezővel szemben is?

Igen, tudom ezt a Miklósról, de úgy vélem, hogy szerencsés volt a beszélgetés helyszíne, a lakásom, amelynek különleges aurája van, ahol csak mi ketten voltunk, és semmi zavaró tényező nem akadályozta a kitérülést. Mint mondtam, nagyon felkészülök ezekre az interjúkra és miután a mezőgazdasághoz nem értek, de felkészültem ebből is, hiszen ez az ő pályája. De sokkal inkább érdekelt az, hogy miként jutott ki 1966-ban Hollandiába, és hogyan élte meg kicsi gyerekként a háborút. Mielőtt ez utóbbira rákérdeztem, még nem tudhattam, hogy miként fog rá reagálni. Ez mindig kétesélyes, de az esetek többségében jó a megérzésem. S ettől kezdve felszabadulnak azok a görcsök, amelyek más újságírókkal szemben megmaradnak, meg talán a bizalom is segít, amit sugárzok feléjük, és tudják, nem fogok visszaélni azzal, amit elmondanak nekem. Ha azt kéri, hogy egy, egy történetet felejtsek el, akkor azt elfelejtem, mert érzem, hogy az anyagban maradt még bőven olyan, ami különleges, ami az ő teljes portréját meg tudja mutatni. Nagyon érdekelnek az interjú alanyaim, és az is előfordul, hogy a beszélgetéskor olykor megrikatok valakit. Tanítottam portréinterjú készítést, de úgy érzem, hogy ezt nem tudom átadni..., ezt nem lehet tanítani.

Fantasztikusnak találom azt, amikor Dr. Csikai Miklós, az Árpád-Agrár Zrt. elnöke-vezérigazgatója elmeséli neked, hogy az életüket egy folyosói lakásban kezdték és ettől válik még inkább naggyá, ami igazán elismerést érdemel. A díjak odaitélésében is fontos szerepe lehet ennek?

Örülök annak, hogy ilyen személyiségek is kapják a Hazám-díjat, amit korábban csak a művészvilágból, az irodalomból, a film és zene világából érkezők kapták. Az iparból, a mezőgazdaságból nem igazán, de most három éve már jelölnek olyan szakembert, aki az élet egészen más területéről jön és meg is lepődik, amikor felkérlik. Miklós is csodálkozott, hogy ő hogy került ebbe a társaságba, de nagyon büszke volt arra, hogy bekerült. A Hazám-díj ugye azokról szól, akik valami nagyot alkottak, tisztességesek maradtak és a tisztességet, a hitet, a jövőbe vetett hitet is képviselik. Az interjú alanyaim mind megjárták a saját maguk poklát és egyik sem vidám gyerekkorral indult, lásd Mészáros Márta, Berr Miklós.

DEDIKÁL MÉG

LÁSZLÓ ÁGNES DEDIKÁL

JÚNIUS 15. 17 ÓRA

-35% KEDVEZMÉNY AZ ESEMÉNY ALATT A KÖTETREI

ÉRTÉKTÉRMTÖK 2019

GOMBÁR CSABA

RÁDAY MIHÁLY

CSIKAI MIKLÓS

Valahonnan elindulnak, aztán megteremtenek egy világot maguknak, magukban, és ez a világ mindig kisugárzik a körülöttük lévőkre és ez ugyanúgy igaz lehet egy vezérigazgatónál, egy kertészmérnöknél, mint egy operatőrnél, rendezőnél, vagy bárki másnál.

(Hazám-díj birtokosai/2018)

Dr. Csikai Miklós kertészmérnök, az Árpád-Agrár Zrt. elnök-vezérigazgatója egészen kicsi korától meséli el az életét, pályáját, sikereit, olykor kudarcait és küzdelmeit is. Az őszinte és olykor meglepő gondolatai tiszta érzelműek, mélyről jönnek, amit át lehet és át kell adni másoknak is.

A Hazám-díj birtokosaként mire vezeti vissza mindazt, amit elért, elsősorban az otthonról hozott értékekre?

A legtöbbet otthonról hoztam, a pozitív szemléletet biztosan. Másodszor pedig a tanáraimtól tanultam, az általános iskolától az egyetemig.

Az, hogy az „Értékkeremtők 2019” könyvben őszintén nyilatkozom, az teljesen természetes. Én azt szoktam mondani, amit gondolok és nem azt, amit elvárnak tőlem.

Ami még igazán mélyreható, - úgy vélem minden olvasó számára majd, aki ezt a csodálatos alkotást a kezébe veszi -, hogy milyen módon lehetséges eljutni egy olyan szektorba, mint az agrárium, első vezetőnek. Ha azt vesszük figyelembe, hogy milyen utat kellett ezért bejárni, úgy is, ha az olykor göröngyös volt, tele megpróbáltatásokkal, kihívásokkal. Hogyan foglalná mindezt össze?

Az egészen biztos, hogy megérte, de nem csupán az én küzdelmemről szól, hanem a gondviselésről is.

Kik voltak az igazi gondviselők?

Úgy gondolom, hogy komolyan kell venni azt, amit az ember megtanul először a szüleitől, aztán másoktól is. Ha valaki igazgatja az életünket és van terve velünk, akkor nem illik az elől kitéri.

A Jó Istennek az lehetett a terve, hogy tanulj és taníts másokat? Elég, ha csak egy dolgot veszek figyelembe ezen a pályán, pl. a szövetkezés pártolását, támogatását és létrehozását.

Ez biztosan, mert a későbbi felnőtt életemben mindig szövetkezés, összefogás párti voltam és vagyok is, ezt tanultam és láttam a világban.

Amit viszont sokkal korábban, kis koromban láttam, és most ezt a kertészekre értem és holland példákat szoktam erről idézni; azért, mert valakinek más a származása, más a családi helyzete, más a szocializációja, attól az nem rosszabb, mint a többi és főleg nem gyűlölendő. Én azt soha nem tapasztaltam a ménteleki legszegényebb időszakban sem, amit most már így utólag tudok is, ha visszalapozok az emlékeimben, de a szüleim gondoskodtak arról, hogy ebből ne sokat érezzünk meg. Soha nem volt sem az irigységnek olyan ereje és foka, mint ami most uralja a társadalmat, szerte a világban, soha nem fordult az elő, hogy ne segítsünk a szomszédon, a szegényeken és nem csupán rajtuk, hanem azokon, akik erre rászorultak. Minden faluban volt roma család és tudtuk, hogy, aki nem lop, nem csal, csak szerencsétlen az élete, az nem történhetett meg, hogy ne segítsünk, kidobjuk, tehát ez elképzelhetetlen volt a pici közösségben és a nagyobbakban is.

*Az Értékkeremtők című könyvben olvasható interjúban, az is nagyon tetszett a hollandiai tanulmányok után, újra Magyarországon, hogy szinte egzisztencia nélkül kezdte az életét és ezt nem titkolja, miközben 30 éve az **Árpád-Agrár Zrt.** elnök-vezérigazgatója. Ebből az életútból mit tanulhatnak azok, akik ezt elolvassák, hogyan értékeli a legnehezebb időszakokat?*

Nem lehet a mával összevetni, de tény, hogy a nulláról kezdtünk. Abban az időben, amikor egy 7,5 ezer lakosú Solton nevelkedtem, megjegyeztem annak a két személygépkocsinak a rendszámát, ami ott volt és ma is tudom. Az egész faluban ugyanis két gépkocsi volt. Ezt már nem lehet összevetni azzal, amikor egy négy vagy hattagú családban legalább 2, de 4 személygépkocsi is van. Tehát teljesen mások a viszonyok és én senkinek nem kívánom azt, hogy élje végig, amit akkor mi, de talán a velem egykorú és ilyen szépen megőszült emberek sokasága tudja azt igazolni, hogy ezen is túl lehet lenni és nem keseregve, marcangolva és irigykedve, hanem méltósággal és

alázattal próbáljunk tenni azért, hogy a gyerekeinknek, az unokáinknak, a következő generációnak jobb és könnyebb lehessen az életük. De emelt fővel, tisztességgel sok mindent túl lehet élni anélkül, hogy most a magam példáját hoznám föl, hanem egy kicsit bővebben a családomét, ahogyan az a könyvben is olvasható. Abban, amit elmondtam, a gondviselés, a szülői nevelés, benne van, hogy nem elég csak álmodozni valamiről, hanem azért tenni is kell!

Váci Mihály egyik kedvenc költőm szerint is „és nem elég akarni: de tenni, tenni kell!

...Nem elég jóra vágyni:

a jót akarni kell!

És nem elég akarni:

de tenni, tenni kell! (részlet: Még nem elég c. költeményből)

Kocsis András a XXI. Század Társaság elnöke 18 év történéseit ismerteti;

Nagykorúvá vált a Hazám-díj, mi történt az elmúlt 18 év alatt?

Volt egy nagyszerű ember, akit úgy hívtak, hogy Ördög Szilveszter. Szilveszter nagyon jó barátom volt, akit szerettem és tiszteltem. Egy kiváló tehetségű író volt, akivel 19 évvel ezelőtt elhatároztuk, hogy létrehozunk egy díjat, az elnevezés alapötlete az övé volt. Nagyon szerette és tisztelte József Attilát, ezért lett Hazám-díj.

Ugye a szonett ciklus, hetes szonettből áll, ezért a statútumba azt írtuk bele, hogy „Értékteremtők” életműveket díjazunk, vagy szeretnénk díjazni és 7 kiváló hölgyet, urat mindenképpen. Ez így történik 18 éve, egy általunk létrehozott civil kuratórium ítéli oda, soha senkinek semmi köze nem volt hozzá, egyedül a Táncsics Alapítványnak, aki ezt támogatni szokta. Mi szedjük össze a szükséges forrásokat hozzá.

Először a Várban adtuk át, utána a Tudományos Akadémián, az utóbbi években pedig a Petőfi Irodalmi Múzeumban. A döntés mindig nagyon érdekes, megfogadtuk magunknak, hogy mindig a objektíven próbáljunk

dönteni, általában egy ötven, hatvan fős listából választunk a XXI. Társaság tagjai, illetve a kurátorok javasolnak és a kuratórium egy ilyen 2-3 lépcsős szűrésben hozza meg a döntését. Mindig próbálunk arra is figyelni, hogy ki az, aki határon túli magyar, természetesen a hölgyekre is nagyon figyelünk és arra is, hogy ne csak a művészeti területről keressünk jelölteket, hanem innovátorokat, gazdasági szakembereket, lásd a mezőgazdaságból Csikai elnök úr, tehát olyanokat keresünk, akikre valóban azt lehet mondani, hogy értékteremtők.

Nehéz dönteni egyébként?

Nagyon! Nagyon nehéz, de mindig van konszenzus, de minden évben, mondjuk talán nem nehéz 12-15-ig lehúzni, de ebből a hetet nehéz kiválasztani, hisz mindezt kiváló emberekből kell és tényleg nem egyszerű a dogunk. Az első fantasztikus volt, arra nagyon emlékszem a várban, az első körben többek közt Kosáry Domokos kapta meg, Varga Imre, Fejes Endre, Juhász Ferenc és, ha végig nézzük az eddigi díjazottakat, láthatjuk, hogy ez egy nagyon méltó dolog. Amire rendkívül büszkék vagyunk, az tényleg a civil része, mert senkinek, semmire és semmilyen befolyása nincs, persze vannak ajánlatok, amelyeket örömmel meghallgatunk, de teljesen szuverén módon ez a hét fő dönt, rajtam kívül hat kiváló ember a kuratóriumban. Természetesen nagyon figyelünk egymás véleményére, néha kompromisszumot kell kötni, de ilyenekből vagyunk és ez a normális.

A Hazám-díjnak mekkora az elismertsége és ismertsége, belföldön, külföldön?

Külföldön talán kevésbé, belföldön egyre inkább és soha nem fordult az elő, hogy a Hazám-díjat valaki visszautasította volna. Van olyan, aki nem volt informált, pl. Eötvös Péter, aki egy világhírű zeneszerző, akit én felhívtam, de nem mivel nem túl sokat van itthon, így nem hallott róla, de amikor átküldtem pár linket, információs anyagot arról, hogy mi is ez a Hazám-díj és eddig kik kapták meg. Egy óra múlva jött a válasz, hogy ő nagyon megtisztelőnek érzi, hogy ő is megkapja a díjat. Szomorú emlékek is kötnek ehhez, mert sokan nincsenek már közöttünk.

Az Értékteremtők című könyv ötlete, hogyan és mikor született meg?

A díj három részből áll, az első alkalommal még nem volt könyv, a negyedik, ötödik alkalomtól van. Először József Attila szonett ciklusának a 7. szonettjét kereteztük be, annak a másolatát, volt egy pénzjutalom és volt egy oklevél. Majd az első körben Kass János is megkapta, és az egy óriási élmény volt, amikor Varga Imre meghívott a múzeumába és azt mondta, hogy ő oly mértékben értékeli ezt a díjat, és mit szólnék ahhoz, ha ő elkészítené egy díjat, ez lett a Hazám-díj, ez egy gyönyörűséges József Attila bronzplasztika. Jelen pillanatban tehát a díj négy részből áll, a bronzplasztikából, a Kass János által tervezett oklevél, némi kis pénz, százezer forint, jelen pillanatban ennyi van hozzá, illetve a könyvhétre megjelent egy interjú kötet, amelyet először a Hovanyecz Laci csinált, nagyon hosszú ideig, haláláig. Amióta szegény Laci elment, 6. alkalommal az Ági csinálja hozzáértő és kiváló módon.

Az interjúkból kiolvasható, hogy a legmélyebb érzéseit, érzelmeit is beleviszi mindenki. Ön hogy látja mindezt, hiszen olyan, mintha mindenkiről és külön-külön szólna egy könyv, egy életút?

Ez így van, előfordul, hogy valaki egy kicsit tartózkodik először, de általában kiváló interjúk készülnek és ez az Ági ügyességét és szakértelmét is bizonyítja többek közt, hogy tud egy olyan légkört teremteni, amikor olyan dolgok is a felszínre kerülnek, amelyek addig soha nem. Nagyon büszkék vagyunk a díjra, az interjúkötetre és már körbement egy lista a következő díjazottakra, mert mindig szeptember elején ülünk le és ekkor döntünk, így az idén is.

Budapest, 2019. június 28.

Szerző: Both Ildikó

Fotó: Arany Sándor Gábor

Kapcsolat: gold.both@gmail.com; arpadmarketing@gmail.com

www.arpad.hu